

Aantalsontwikkeling van Soepganzen in de provincie Groningen tussen 1999 en 2005

Groepje Soepganzen in het Boeremapark in Haren, 15 mei 2008 (foto: Jeroen Nienhuis). *Group of domestic geese in Boeremapark in Haren.*

De Soepgans, de gedomesticeerde vorm van de -meestal - Grauwe Gans, wordt in de regel niet zo serieus genomen door vogelaars en tellers. Zo is het pas sinds het einde van de vorige eeuw verplicht Soepganzen te tellen bij watervogeltellingen. Tussen 1999 en 2005 nam de Soepgans spectaculair toe met een groei van meer dan 20% per jaar. Maar hoe reëel is deze toename?

Jeroen Nienhuis

Nederland kent een lange traditie van het tellen van ganzen en zwanen (Hornman *et al.* 2013). Jaarlijks worden grote delen van het land geteld. Dit levert gegevens op over de aantallen watervogels en de jaarlijkse veranderingen in die aantallen. Tot het einde van de vorige eeuw werden Soepganzen *Anser anser forma domesticus* niet geteld. Lensink (1998) schatte het landelijke aantal Soepganzen in het najaar van 1993 op 3500-9500 exemplaren en stelde voor om de soort te gaan tellen in het Sovon watervogelproject. Vanaf de winter van 1998/99 is dat het geval en staat de Soepgans op de lijst met te tellen soorten. In januari 1999 werden 4500 exemplaren geteld. Vijf jaar later waren het er ruim 12 000 (van der Jeugd *et al.* 2006). Dit komt neer op een landelijke populatietoename van gemiddeld 22% per jaar. Zo'n sterke toename is niet onmogelijk, en is lokaal ook al wel geconstateerd. Zo namen de aantallen Soepganzen langs de Lek tussen Wijk bij Duurstede Ut en Schoonhoven ZH tussen 1976 en 1996 toe met 21% per jaar (Lensink 1998). De vraag is echter of zo'n sterke toename op landelijke schaal reëel is, of dat zij het gevolg is van

dat Soepganzen op steeds meer locaties worden geteld (Scheckerman 2012).

MATERIAAL EN METHODE

De verspreiding van de Soepgans verschilt van die van wilde ganzensoorten. Zo zit een groot deel van de Soepganzen op plaatsen waar wilde ganzen niet komen (Voslamber *et al.* 2007). Bovendien zijn Soepganzen zeer honkvaste vogels (Lensink 1998, eigen waarnemingen). Om een zo volledig mogelijke telling van het aantal Soepganzen te krijgen is het nodig om ook buiten de bekende ganzengebieden te kijken. Daarnaast is het mogelijk een telling uit te smeren over een lange tijdsperiode, vanwege de kleine afstanden waarover de Soepganzen zich verplaatsen. In de gehele provincie Groningen en een buffer van maximaal enkele kilometers eromheen (totaal *ca.* 3160 km²) werden in 1999/2000 en in 2005/06 Soepganzen geteld. In de eerste periode werd geprobeerd om alle individuen te tellen. In de tweede periode werd geteld om vast te stellen of en hoe de aantallen sinds de eerste periode waren veranderd.

Tellingen 1999/2000

Van augustus 1999 tot en met september 2000 zijn tijdens bezoeken aan alle delen van het onderzoeksgebied alle groepen loslopende Soepganzen geteld. Bij iedere vervolgwarneming van een groep werd het aantal opnieuw geteld. Het hoogste aantal werd uiteindelijk op een kaart ingetekend. De nadruk van het veldwerk lag op de periode tot mei 2000, dus vóór het einde van het broedseizoen. Daarna werden alleen nieuwe groepen ingetekend. Bij tellingen in het voorjaar zijn kuikens niet meegeteld.

Niet alle delen van het onderzoeksgebied zijn even vaak bezocht. De meeste tijd werd doorgebracht buiten de bebouwde kom, met name een 60 km² groot gebied ten zuiden van de stad Groningen (*ca.* 50 bezoeken) en vrijwel het gehele graslandgebied ten noorden van de autosnelweg A7 (450 km², 17 bezoeken; Nienhuis 2002a). Het resterende deel van het buitengebied werd in totaal één tot zes keer bezocht. In augustus en september 1999 en 2000 werd op 29 dagen intensief rondgereden binnen de provinciegrens van Groningen. De nadruk lag hierbij op het graslandgebied, een deel van de Groninger Veenkoloniën (gebied ingesloten tussen Hoogezand, Nieuwe Pekela en de provinciegrens met Drenthe) en de omgeving van Hebrecht. In april 2000 werd het hele onderzoeksgebied systematisch afgezocht. Met name in stads- en dorpskernen kunnen grote aantallen Soepganzen zitten. Om deze reden werden alle steden en dorpen waar open water is aangegeven op topografische kaarten (Topografische Dienst 1990) bezocht om ganzen te tellen.

In aanvulling op de eigen gegevens is enkele vogelaars die verspreid over de hele provincie Groningen actief zijn om aanvullende waarnemingen gevraagd. Met name uit het deel van het onderzoeksgebied waar zelf minder bezoeken zijn gebracht, kwamen relatief veel aanvullende waarnemingen.

Op deze manier was aan het einde van de onderzoeksperiode een nagenoeg volledig beeld over de verspreiding van Soepganzen in 1999/2000 verkregen.

Tellingen 2005/06

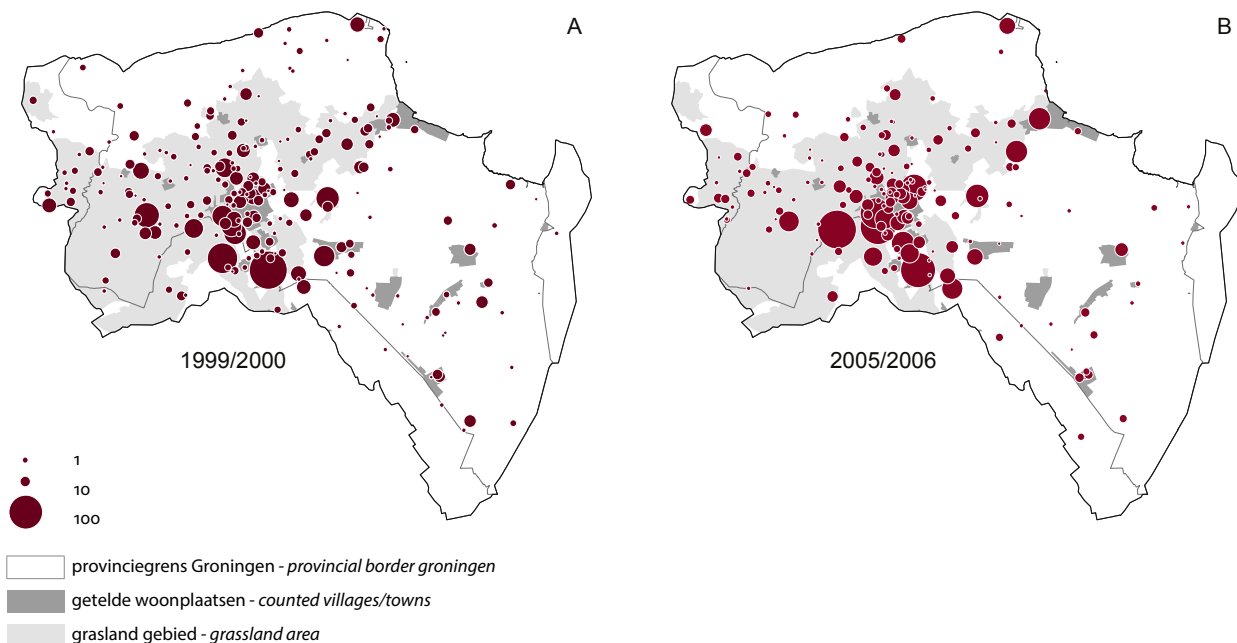
In 2005/06 zijn in hetzelfde onderzoeksgebied als in 1999/2000 Soepganzen geteld. De bezoeken vonden plaats in de periode van augustus 2005 tot en met april 2006, waarbij bij benadering 80% van het onderzoeksgebied werd afgezocht. De meeste tellingen vonden plaats in augustus 2005 en maart 2006. In augustus en september 2005 werd in een periode van 24 dagen hetzelfde gebied als in augustus en september 1999/2000 intensief doorkruist. In maart 2006 werd ongeveer het halve onderzoeksgebied (1660 km²) éénmalig systematisch afgezocht. De nadruk lag bij deze voorjaarstelling op het buitengebied met de hoogste dichtheid aan Soepganzen (Nienhuis 2002b, 2007). Het gebied ten zuiden van de stad Groningen werd evenals in 1999/2000 meermaals bezocht (*ca.* 25 bezoeken). In november 2005 werd een ronde gemaakt langs de kleiakkers aan de Groninger noordkust. De genoemde bezoeken komen qua geteld gebied en manier van zoeken overeen met bezoeken in 1999/2000. In aanvulling hierop werden nog enkele extra bezoeken gebracht aan die plekken waar in 1999/2000 ganzen waren waargenomen. Verspreid over de winter werd op vijf dagen een deel van het onderzoeksgebied afgezocht. Deze bezoeken werden gebracht aan plekken die in maart niet waren bezocht.

Aantalsveranderingen

De kaarten met de gegevens uit 1999/2000 en 2005/06 werden naast elkaar gelegd en er werd ingeschat in hoeverre de waarnemingen uit beide perioden betrekking hadden op dezelfde groepen Soepganzen. Alleen plekken die in beide winters waren geteld werden gebruikt voor het bepalen van aantalsveranderingen.

Vergelijkingen met andere tellingen

De aantallen Soepganzen in Groningen zijn ook door Sovon en door de Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging (KNJV) geteld. Door Sovon worden er jaarlijks in januari midwintertellingen georganiseerd (Hornman *et al.* 2013), waarbij in deelgebieden alle watervogels (inclusief Soepganzen) worden geteld (van Roomen *et al.* 2003). Om een vergelijking met onze eigen tellingen te maken werden de Sovon telgebieden geselecteerd die geheel binnen ons onderzoeksgebied vallen. Onze tellingen uit 1999/2000 en 2005/06 werden vergeleken met de midwintertellingen uit respectievelijk

Figuur 1. De verspreiding van Soepganzen in 1999/2000 (a) en 2005/06 (b) in de provincie Groningen en omgeving. *Distribution of domestic geese in 1999/2000 (a) and 2005/06 (b) in the province of Groningen and surroundings.*

januari 2000 en 2006. Gemiddeld werd in januari door Sovon 1930 km² (61%) van ons onderzoeksgebied geteld.

Om na te gaan of er verschillen zijn tussen de aantallen door onszelf getelde Soepganzen in 1999/2000 en de waargenomen aantallen tijdens de midwintertelling van januari 2000 werden de gegevens vergeleken met een gepaarde t-toets. Hiervoor werd het programma R gebruikt (R Core Team 2013).

De KNJV telt jaarlijks het aantal Soepganzen in Groningen in het voorjaar en/of zomer, onder andere in april 2006 (KNJV 2006). Deze telling bood de mogelijkheid om een vergelijking met onze telling in 2005/2006 te maken. De KNJV heeft binnen de provincie Groningen 18 wildbeheereenheden, welke tezamen 99% van de totale oppervlakte van de provincie beslaan. Alleen de stad Groningen valt buiten het werkgebied van de KNJV.

Bij zowel de Sovon- als de KNJV-tellingen dienen Soepganzen meegeteld te worden (van Roomen *et al.* 2003, KNJV 2011, Landelijke Technische Werkgroep Zomertelling Ganzen 2012). De basis voor zowel de Sovon- als de KNJV-tellingen is het éénmalig afzoeken van een gebied in een korte periode. Daarmee verschillen de tellingen met onze eigen tellingen waarin een gebied meermaals wordt bezocht. Om onze tellingen met die van Sovon en de KNJV te kunnen vergelijken,

hebben we alleen het aantal Soepganzen binnen de provinciegrenzen van Groningen meegenomen.

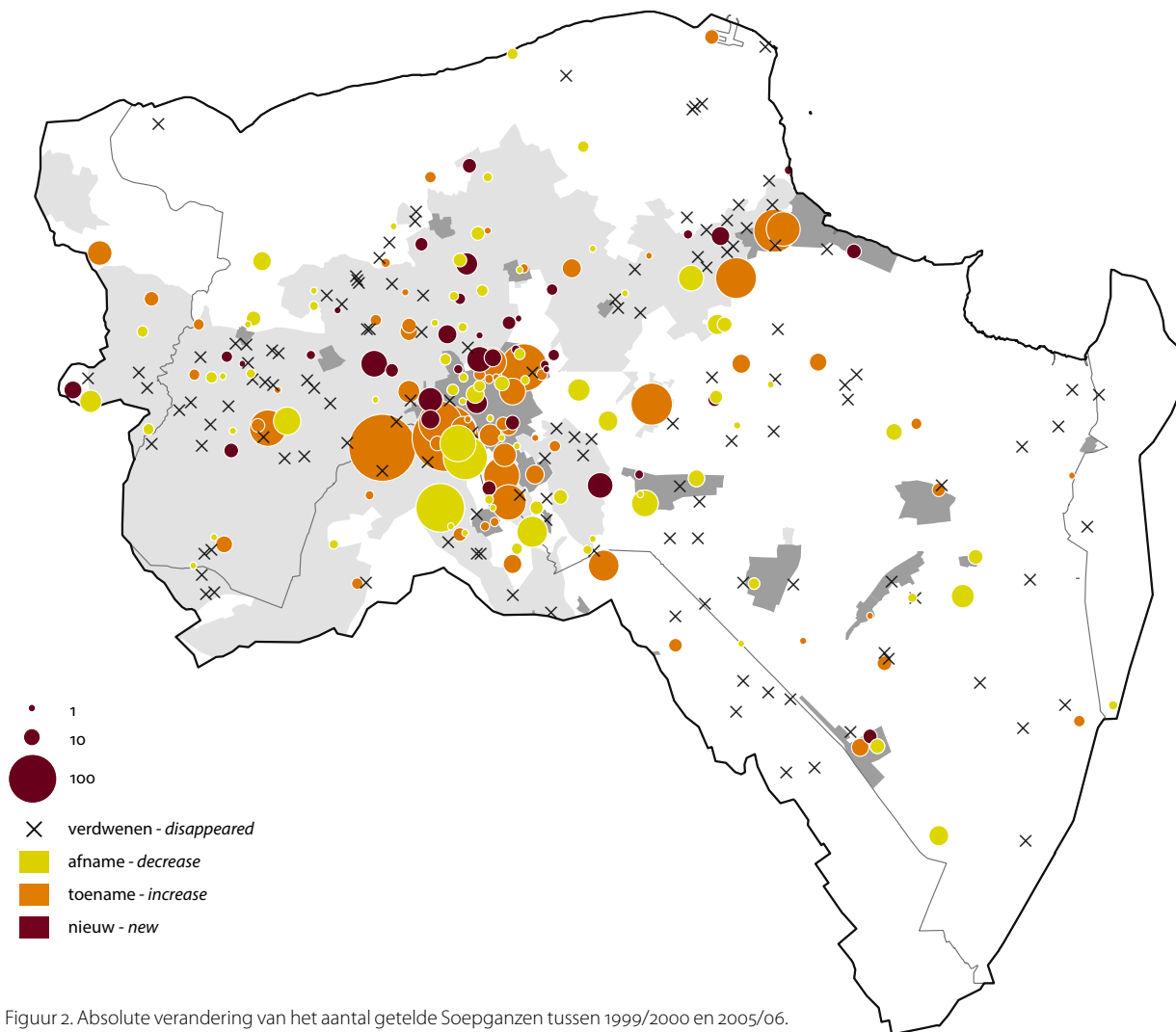
RESULTATEN

Aantallen en verspreiding

Van augustus 1999 tot en met september 2000 werden in het hele onderzoeksgebied in totaal 1816 Soepganzen geteld. Verreweg het grootste deel hiervan werd geteld tijdens de eerste bezoeken in het najaar. Herhaalde bezoeken in de loop van de winter en het vroege voorjaar leverden relatief weinig nieuwe vogels op. Soepganzen werden overal in het onderzoeksgebied aangetroffen, maar de verschillen in dichtheden waren groot (figuur 1). De meeste groepen zaten in graslandgebieden en in de stad Groningen.

De grootste groepen bevonden zich in natuurgebieden. Plaatselijk werden ook binnen de bebouwde kom en in de directe omgeving hiervan grote groepen ganzen gezien. Opvallend kleine groepen verbleven rondom boerderijen.

De verspreiding van Soepganzen van augustus 2005 tot en met april 2006 komt grotendeels overeen met die uit 1999/2000 (figuur 1). Ook het aantal getelde vogels was nagenoeg hetzelfde, namelijk 1819 exemplaren, ondanks dat de telling in 2005/06 minder volledig was.

Figuur 2. Absolute verandering van het aantal getelde Soepganzen tussen 1999/2000 en 2005/06.
Absolute change in the number of domestic geese between 1999/2000 and 2005/06.

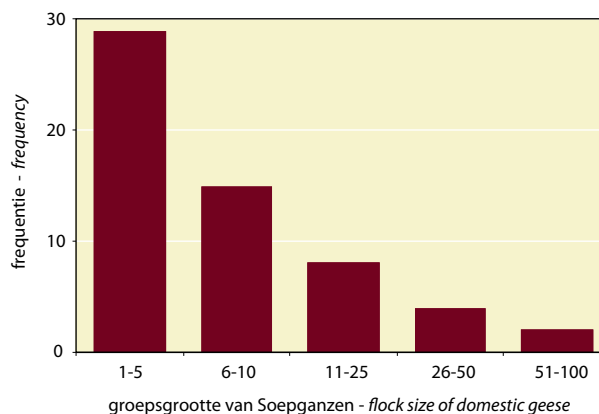
Tabel 1. De gemiddelde omvang van groepen Soepganzen op locaties waar zowel in 1999/2000 als in 2005/06 werd geteld. *Average size of domestic goose flocks at locations that were surveyed both in 1999/2000 and in 2005/06.*

status van groep <i>flock status</i>	aantal locaties <i>number of locations</i>	gemiddelde groepsgrootte <i>average flock size</i>		
		1999/2000	2005/06	Verandering <i>Change</i>
nieuwe groep geteld - <i>new flock counted</i>	37	-	5.2	+5.2
groeps grootte toegenomen - <i>flock size increased</i>	48	8.8	24.1	+15.3
groeps grootte identiek - <i>identical flock size</i>	16	6.3	6.3	0
groeps grootte afgenomen - <i>flock size decreased</i>	53	15.5	8.5	-7.0
groep verdwenen - <i>flock disappeared</i>	66	4.1	-	-4.1

Aantalsveranderingen

Voor 220 locaties konden de groepen Soepganzen tussen beide telperiodes worden vergeleken (tabel 1). In 2005/06 troffen we op 37 nieuwe locaties Soepganzen aan. Daartegenover staan 66 locaties waar aanwezige groepen ganzen na de telling in 1999/2000 waren verdwenen. Het aantal locaties waar de aantallen toenamen (22%) is ongeveer even groot als het aantal locaties waar de aantallen afnamen (24%). Veranderingen in de aantallen Soepganzen zijn niet alleen het gevolg van nieuwe of verdwenen groepen, maar ook van veranderingen van de grootte van bestaande groepen. Groepen Soepganzen die in 2005/06 kleiner waren dan in 1999/2000, hadden gemiddeld 7,0 vogels minder (45% afname). De groepen die groter geworden waren, bestonden in 2005/06 uit gemiddeld 15,3 extra vogels (174% toename). De aantalsveranderingen waren niet in het hele onderzoeksgebied hetzelfde (figuur 2). De grootste aantalsveranderingen vonden plaats in de omgeving van de stad Groningen (zowel toe- als afnames). Nieuwe locaties werden vooral gevonden in de graslandgebieden ten noorden en ten westen van de stad Groningen.

De aantalsveranderingen verschilden tussen habitats. Het aantal vogels in het buitengebied nam toe met 14% (tabel 2). Dit komt overeen met een toename van gemiddeld 2,7% per jaar. In de bebouwde kom (met name de stad Groningen) steeg het aantal ganzen sterker, te weten met 36% (6,3% per jaar). Gemiddeld over het hele onderzoeksgebied nam de populatie toe met 18% (3,4% per jaar). Dit percentage kan worden gecombineerd met de totalen uit 1999/2000 om tot een schatting te komen van het aantal ganzen in de periode 2005/06. In de eerstgenoemde periode werden 1816 vogels geteld. In de tweede periode waren dit er 18% meer en dus zouden er naar verwachting 2148 ganzen aanwezig moeten zijn geweest. Echter

Figuur 3. Het voorkomen van bepaalde groeps-groottes van Soepganzen in 1999/2000 in die gebieden waar tijdens de Sovon midwintertelling van 2000 geen Soepganzen waren gemeld. *Occurrence of different flock sizes in 1999/2000 in those areas where during the Sovon midwinter count no domestic geese were reported.*

in 2005/06 werden er maar 1819 ganzen geteld, oftewel er zouden ongeveer 329 ganzen (18%) tijdens de minder volledige telling in 2005/06 zijn gemist.

De aantalsveranderingen verschilden eveneens tussen groepen van verschillende grootte (tabel 2). In het buitengebied namen die groepen die in 1999/2000 kleiner waren dan 40 vogels toe met ongeveer 30% in 2005/06. Terwijl bij grotere groepen de omvang juist met 23% afnam.

Vergelijking met midwintertellingen

In het onderzoeksgebied liggen 316 Sovon-telgebieden die in januari 2000 werden geteld. Tijdens de midwintertelling werden 791 Soepganzen geteld. Dit zijn 473 ganzen minder (37%) dan de 1264 Soepganzen die wij in 1999/2000 in

Tabel 2. De veranderingen van aantallen Soepganzen op locaties die zowel in 1999/2000 als in 2005/06 zijn geteld. *The change in number of domestic geese at locations surveyed in 1999/2000 and 2005/06.*

Locaties locations	1999/2000	2005/2006	Verandering Change %
buitengebied - rural area	1289	1469	+14
bebouwde kom - built-up area	319	433	+36
totaal - total	1608	1902	+18
buitengebied, groepen <10 - rural area, flocks <10	427	561	+31
buitengebied, groepen 10-39 - rural area, flocks 10-39	462	598	+29
buitengebied, groepen >40 - rural area, flocks >40	400	310	-23

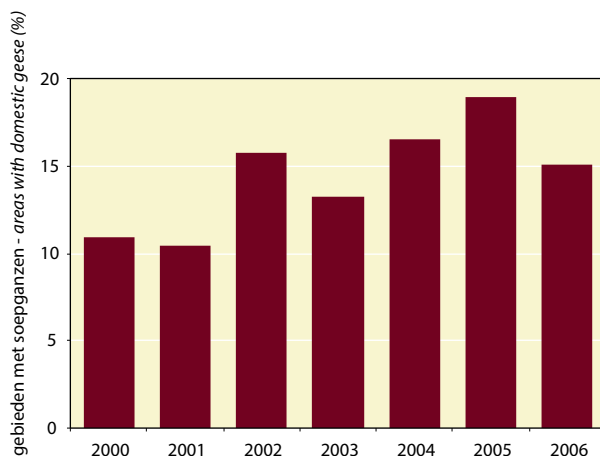
die gebieden telden. Bij de Sovon-tellingen werden voor 27 telgebieden (12%) aantallen Soepganzen doorgegeven (gemiddeld 27.7 vogels, SD=28.3). Ondanks het verschil in telmethodiek waren de aantallen in deze 27 gebieden vergelijkbaar met onze eigen telling (gemiddeld 26.0 vogels, SD=26.1, gepaarde t-toets, $t_{26}=0.710$, $P=0.48$).

Er werden geen Soepganzen gemeld voor 58 Sovon-telgebieden, waar wij zelf wel ganzen hadden waargenomen (gemiddeld 10.8 vogels per telgebied). Het aantal Soepganzen in deze gebieden varieerde sterk en bedroeg maximaal 86 vogels (figuur 3). In 6 gebieden meldden Sovon-tellers wel Soepganzen terwijl we zelf daar geen ganzen hadden waargenomen. Het ging in deze gevallen om maximaal 5 vogels per gebied.

Tussen 2000 en 2006 steeg het aantal Sovon-telgebieden waar tijdens de midwintertelling Soepganzen werden gemeld (figuur 4). In de eerste jaren was dit in ongeveer 11% van de Sovon-telgebieden, in de latere jaren steeg dit naar ruim 15%.

Vergelijking met KNJV-telling

Voor 2005/06 is een vergelijking te maken tussen de eigen telling en de april-telling van de KNJV. In het gebied waarin de KNJV-telling werd uitgevoerd, 81% van de hele provincie, werden door ons 1110 Soepganzen geteld. Omdat onze eigen telling niet compleet was, waren er naar schatting op dat moment 14% meer vogels aanwezig (1265 individuen). De KNJV-tellers telden 228 vogels, oftewel slechts 18% van het door ons vastgestelde aantal.

Figuur 4. Het percentage Sovon-telgebieden waarvoor Soepganzen werden gemeld tijdens de Sovon Midwintertelling. *The percentage of areas from which domestic geese were reported during the Sovon midwinter counts.*

DISCUSSIE

Verspreiding

Uit onze tellingen blijkt dat de grootste groepen Soepganzen in natuurgebieden en rondom stedelijk gebied zitten. Particulieren die rondom hun woning een groep ganzen hebben lopen als huisdier, zullen de aantallen ganzen in toom houden en mogelijk 'opruimen' als deze teveel overlast bezorgen. Dit is lastiger in natuurgebieden. Daar hebben de ganzen veel meer broedgelegenheid en waren terreinbeheerders, in elk geval aan het begin van de eeuw, minder bezig met het terugdringen van groepen Soepganzen. Vermoedelijk werd rond 2005 voor het eerst pas iets gedaan aan de oplopende aantallen Soepganzen. Dit zou kunnen verklaren waarom in het buitengebied grote groepen ganzen (≥ 40) gemiddeld met 23% in aantal afnamen tussen 1999/2000 en 2005/06 (tabel 2, figuur 2). Binnen de bebouwde kom wordt vermoedelijk niets of nauwelijks iets gedaan aan toenemende aantallen. Rondom de stad Groningen zitten opvallend grote groepen op plekken die bestemd zijn voor woningbouw en waarvoor boerenbedrijven al zijn opgekocht. De ganzen worden hier niet of nauwelijks beheerd en nemen als gevolg hiervan sterk in aantal toe.

Rond de eeuwwisseling werd de Soepgans beschouwd als onbeschermde diersoort die, indien hij geen eigenaar heeft, opgeruimd kon worden. In meer recente jaren is er door de discussie over ganzenoverlast en het ganzenakkoord (Ganzen-7 2013) ook aandacht geweest voor Soepganzen. In het eerste Faunabeheerplan van Groningen (Anonymus 2004) en de bijbehorende evaluatie (Oord & Bruinzeel 2009a) wordt de Soepgans niet genoemd. In de twee opvolgende faunabeheerplannen wordt op basis van een gerechtelijke uitspraak uit 2006 gesteld dat Soepganzen niet planmatig kunnen worden bestreden zonder deugdelijke motivering (Oord & Bruinzeel 2009b, van Manen & de Vries 2014). Het benodigde aanwijzingsbesluit volgde in 2015 (Anonymus 2015), waarin een nulstand nagestreefd wordt. De aandacht voor het reduceren van het aantal Soepganzen en de wettelijke mogelijkheden hiervoor zijn in de afgelopen jaren dus toegenomen. Het zou interessant zijn te onderzoeken welke impact dit beleid heeft op de ontwikkeling van aantallen en verspreiding van Soepganzen.

Vergelijkingen met andere tellingen

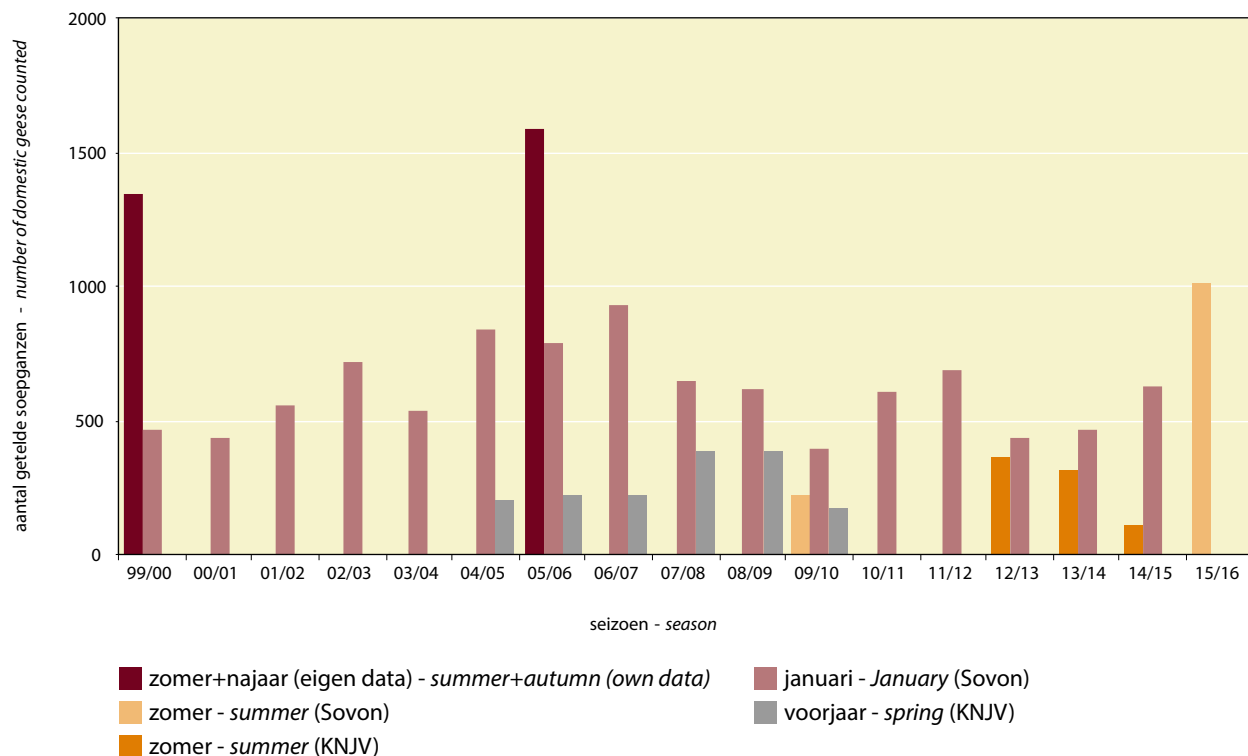
Sinds 1999/2000 zijn er in totaal 29 tellingen van het aantal Soepganzen binnen de provincie Groningen uitgevoerd door Sovon, KNJV en onszelf (figuur 5). Naast de jaarlijkse midwintertelling van Sovon in januari, werden door Sovon in juli 2009 en 2015 twee zomertellingen na het broedseizoen uitgevoerd (de Boer & Voslamber 2010, de Boer & Koffijberg 2015). In juli 2009 lag de nadruk op de traditionele ganzengebieden, terwijl in 2015 de gehele provincie werd afgezocht. Naast de

april-telling uit 2006 werden door de KNJV ook in 2005 en 2007 tot en met 2010 tellingen in deze maand georganiseerd. Daarnaast werden er in 2012-2014 door de KNJV tellingen in juli georganiseerd (KNJV 2005, 2007, 2009, van Manen & de Vries 2014, de Boer & Koffijberg 2015). De totalen van de verschillende tellingen lopen sterk uiteen van 116 tot 1592 Soepganzen.

Een vergelijking van de eigen telling in 1999/2000 met de Sovon Midwintertelling van januari 2000 laat zien dat er een tweedeling zit in het aantal doorgegeven Soepganzen. Ofwel de aantallen zijn (ondanks verschillende telmethode) vergelijkbaar met wat we zelf hebben geteld, of er zijn geen aantallen doorgegeven terwijl er volgens onze eigen gegevens wel vogels zaten. In het laatste geval gaat het om een groot aantal gebieden met gemiddeld weinig vogels per gebied. Het totale aantal door midwintertellers gemelde vogels sinds januari 2000 (figuur 5) is gemiddeld 621 (spreiding 400-934, tabel 3). Gemiddeld wordt 61% van het onderzoeksgebied geteld. De onvolledige teldekking en het niet melden van aanwezige vogels kunnen verklaren dat de aantallen Soepganzen tijdens de midwintertelling van Sovon beduidend lager liggen dan onze eigen tellingen in 1999/2000 en 2005/06.

Tijdens de KNJV-voorjaarstelling van april 2006 zijn slechts 18% van het door onszelf vastgestelde aantal Soepganzen gemeld. Het is mogelijk dat dit grote verschil komt doordat de telling in het broedseizoen werd uitgevoerd. Andere tellingen van de KNJV, zowel die in het broedseizoen in april als die erna, in juli, laten echter vergelijkbare aantallen en teldekking zien. Daarnaast blijkt uit de herhaalde bezoeken aan diverse locaties bij onze eigen tellingen dat de ganzen geen opvallende verplaatsingen maken, waarbij het verspreidingsgebied van een groep een beperkt aantal weilanden omvat. Het is dus niet zo dat de vogels lastig te vinden zijn. In het broedseizoen kunnen enkele vogels zich tijdelijk afscheiden van een groep en meer heimelijk gedrag vertonen, maar de rest van de groep blijft duidelijk zichtbaar. Het is daarom onduidelijk waarom de KNJV-tellingen zo weinig ganzen opleverden.

De Sovon- en KNJV-tellingen in het voorjaar en de zomer hadden in de regel een hogere dekking dan de Sovon midwintertelling in januari (tabel 3). Hierdoor is te verwachten dat het aantal getelde Soepganzen hoger uitvalt. Dit is niet het geval. Wanneer binnen een jaar (juli t/m juni) de aantallen worden vergeleken, blijken voorjaars- en zomertellingen in bijna alle jaren opvallend lager uit te pakken dan midwin-

Figuur 5. Aantal Soepganzen geteld binnen de provinciegrens van Groningen vanaf 1999/2000. Number of domestic geese counted within the province of Groningen from 1999/2000 onwards.

Tabel 3. Tellingen van Soepganzen binnen de provinciegrens van Groningen vanaf 1999/2000. *Counts of domestic geese in the province of Groningen from 1999/2000 onwards.*

telling(en) count(s)	bron source	(gemiddeld) aantal vogels (average) number of birds	aantal tellingen number of counts	(gem.) teldekking (%) (avg.) spatial coverage of counts (%)
januari 2000 - 2014	Sovon	621	15	61
april 2005 - 2010	KNJV	266	6	81
juli 2009	Sovon	225	1	80
juli 2012 - 2014	KNJV	264	3	73
juli 2015	Sovon	1010	1	99
1999/2000	deze studie - <i>present study</i>	1349	1	100
2005/06	deze studie - <i>present study</i>	1592	1	100

tertellingen. Uitgezonderd de Sovon zomertelling van 2015 gaat het gemiddeld om minder dan de helft van het aantal vogels dat bij de midwintertellingen is gemeld (tabel 3, figuur 5). De Sovon zomertelling in 2015 leverde een veel hoger aantal Soepganzen op dan de vergelijkbare Sovon zomertelling uit 2009. Het is dus niet zo dat tellingen in de zomer altijd hele lage aantallen opleveren. Waarschijnlijk heeft dit opvallende verschil te maken met het feit dat tijdens de 2009-telling vooral de traditionele ganzengebieden werden bezocht, en dit zijn niet de plekken waar grote aantallen Soepganzen zitten.

Gezien het bovenstaande is het niet aannemelijk dat de verschillende voorjaars- en zomertellingen volledig waren (met uitzondering van de Sovon-zomertelling in 2015), terwijl deze tellingen vaak wel als zodanig zijn gebruikt (zie de Boer & Voslamber 2010, van Manen & de Vries 2014). De Boer & Koffijberg (2015) vragen zich dan ook terecht af of Soepganzen daadwerkelijk overal binnen de aangegeven wildbeheereenheden van de KNJV zijn geteld.

De Sovon-telling in juli 2015 had een nagenoeg volledige teldekking. Er werden 1010 vogels geteld (de Boer & Koffijberg 2015). Dat is 37% minder dan onze schatting voor 2005/06. De verspreiding van de groepen kwam in grote lijnen overeen met onze waarnemingen. Opvallend is het relatief kleine aantal locaties met Soepganzen in juli 2015 (50) vergeleken met 1999/2000 (194) en 2005/2006 (143, niet alle groepen gezien). De oorzaak zou een reële afname kunnen zijn doordat groepen zijn weggenomen. Er wordt immers tegenwoordig een nulstand nagestreefd. Deels kunnen gemiste groepen als gevolg van een eenmalige telronde mede uitgevoerd door tellers met minder lokale gebiedskennis niet geheel worden uitgesloten. Een pleksgewijze

vergelijking van de aantallen, inclusief geregistreerde nulwaarnemingen, zou meer duidelijkheid kunnen geven.

Aantalsontwikkeling

In de periode van deze studie (1999/2000 – 2005/06) is het aantal Soepganzen in heel Nederland volgens de Sovon-tellingen sterk gestegen (Hornman *et al.* 2013). De gemiddelde toename bedroeg 22% per jaar. Onze gegevens uit dezelfde periode laten in Groningen en omgeving een toename van gemiddeld 3,4% per jaar zien. Het is niet aannemelijk dat een grote regionale steekproef een jaarlijkse groeifactor laat zien die zo sterk afwijkt van het landelijke gemiddelde. Zelfs bij de vogels in de bebouwde kom was de toename slechts 6,3% per jaar. Wij vermoeden dat de stijging die uit de Sovon-tellingen naar voren komt een vertekend beeld geeft dat geheel of ten dele te wijten is aan een toenemend aantal waarnemers die Soepganzen zijn gaan tellen (*cf.* Schekkerman 2012). In Groningen is dat waarneembaar aan een toename van het aandeel telgebieden waarin Soepganzen zijn waargenomen (figuur 4). Wij adviseren om Soepganzen altijd nauwkeurig te tellen, zodat uiteindelijk goede schattingen van de aantallen Soepganzen en veranderingen daarin kunnen worden gemaakt.

DANKWOORD

Aanvullende waarnemingen uit de periode 1999/2000 waren afkomstig van Klaas van Dijk, Edwin van Hooff, Leon Luijten, Kees van Scharenburg en Ko Veldkamp. Erik van Winden (Sovon) leverde de gegevens van de Midwintertellingen. Menno Hornman voorzag een eerdere versie van opbouwende kritiek. Vanuit de redactie van *Limosa* hebben Jacintha van Dijk, Piet van den Hout en Romke Kleefstra geholpen de bijdrage te verbeteren.

LITERATUUR

- Anonymus 2004. Faunabeheerplan provincie Groningen. Rapport 03-213. Bureau Waardenburg, Culmborg.
- Anonymus 2015. Aanwijzingsbesluit Nijlgans en verwilderde boerengans provincie Groningen. Provinciaal Blad nr. 4096. Provincie Groningen, Groningen.
- de Boer V. & B. Voslamber 2010. Hoeveel overzomerende ganzen telt Nederland. Sovon-Nieuws 23: 3-4.
- de Boer V. & K. Koffijberg 2015. Zomerganzen in de provincie Groningen in 2015. Sovon-rapport 2015/59. Sovon, Nijmegen.
- Genzen-7 2013. "Nederland ganzenland" Een gezamenlijke landelijke en regionale visie. Eindversie 23 mei.
- Hornman M., F. Hustings, K. Koffijberg, O. Klaassen, E. van Winden, Sovon Ganzen- en Zwanenwerkgroep & L. Soldaat 2013. Watervogels in Nederland in 2010/2011. Sovon-rapport 2013/02, Waterdienst-rapport BM13.01. Sovon, Nijmegen.
- van der Jeugd H.P., B. Voslamber, C. van Turnhout, H. Sierdsema, N. Feige, J. Nienhuis & K. Koffijberg 2006. Overzomerende ganzen in Nederland: grenzen aan de groei? SOVON-rapport 2006/02. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- KNJV 2005. WBE databank. Resultaten faunatellingen 2005. KNJV, Amersfoort.
- KNJV 2006. WBE databank. Resultaten faunatellingen 2006. KNJV, Amersfoort.
- KNJV 2007. WBE databank. Resultaten faunatellingen 2007. KNJV, Amersfoort.
- KNJV 2009. WBE databank. Resultaten faunatellingen 2008. KNJV, Amersfoort.
- KNJV 2011. Telinstructie voorjaarstelling 2011. KNJV, Amersfoort.
- Landelijke Technische Werkgroep Zomertelling Ganzen 2012. Protocol zomertelling ganzen, gezamenlijk protocol voor de provinciale zomertellingen van ganzen. KNJV, Amersfoort.
- Lensink R. 1998. Leidt de Soepgans *Anser anser forma domestica*, als afstammeling van de Grauwe Gans *Anser anser*, een eigen bestaan in Nederland? Limosa 71: 49-56.
- van Manen Y.J. & R.F. de Vries 2014. Faunabeheerplan Groningen 2014-2019. Ingenieursbureau De Overlaat, Wirdum.
- Nienhuis J. 2002a. Knobbelzwanen en graslandschade: is gedogen de oplossing? Provincie Groningen, Groningen.
- Nienhuis J. 2002b. Hoeveel Soepganzen zitten er in de provincie Groningen? Grauwe Gors 30: 48-53.
- Nienhuis J. 2007. Verspreiding van Grote Zilverreigers in Groningen. Grauwe Gors 35: 4-9.
- Oord J.G. & L.W. Bruinzeel 2009a. Evaluatie Faunabeheerplan Groningen 2004-2009. Faunabeheereenheid Groningen, Groningen.
- Oord J.G. & L.W. Bruinzeel 2009b. Faunabeheerplan Groningen 2009-2014. Faunabeheereenheid Groningen, Groningen.
- R Core Team 2013. R: A language and environment for statistical computing. R Foundation for Statistical Computing, Vienna, Austria. <http://www.R-project.org/>.
- van Roomen M., F. Hustings & K. Koffijberg 2003. Handleiding monitoringproject watervogels. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- Schekkerman H. 2012. Aantalsschattingen van broedende ganzen in Nederland: een evaluatie en kwantificering van de onzekerheidsmarges. Sovon-rapport 2012/34. Sovon, Nijmegen.
- Topografische Dienst 1990. Grote topografische atlas van Nederland 1:50 000. 2 Noord-Nederland. Wolters-Noordhoff Atlasproducties, Groningen.
- Voslamber B., H. van der Jeugd & K. Koffijberg. 2007. Aantallen, trends en verspreiding van overzomerende ganzen in Nederland. Limosa 80: 1-17.

Jeroen Nienhuis, Veldstukken 15, 9761 JX Eelde; jeroen.nienhuis@kpnmail.nl

---

Numbers and distribution of domestic geese *Anser anser forma domesticus* in the province of Groningen, 1999-2005

After domestic geese were added to the list of bird species to be included in monitoring schemes in the Netherlands in 1998/99, their numbers increased with more than 20% annually. The question arises whether this increase was real, or whether it was the result of an increase in the number of locations from which this species was reported. In 1999/2000 and 2005/06 we counted domestic geese in the province of Groningen and surroundings. The count in 1999/2000 was complete. In 2005/06 we mainly focused on collecting data to compare with the counts of 1999/2000. In both periods data collection of this extremely sedentary species was spread out over almost an entire year. A large part of the research area was counted multiple times and the highest number counted per location was used in the analysis. In 1999/2000 and 2005/06 we counted 1816 and 1819 geese respectively. A comparison of locations where in both periods geese had been counted revealed an 18% increase (on average 3.4% annually). Based on this percentage, we estimate 2148 birds to be present across all areas

in 2005/06. The increase we observed was much lower than the nation-wide annual increase in the same period (22% annually), as measured by Sovon. Therefore we compared our 1999/2000 counts with the midwinter count from January 2000 organized by Sovon. The latter was carried out in a large number of areas. Despite differences in counting method the number of domestic geese in census areas was either comparable with our own data (32% of areas) or no domestic geese were reported in areas where we did observe geese (67% of areas). Probably part of the observers did not report the domestic geese that were present resulting in 37% lower numbers than our own data suggest. Between 2000 and 2006 the percentage of midwinter census areas that did report domestic geese increased, while our own data show a decrease in the number of flocks in these years. Therefore we suspect that the large annual increase of 22% is the result of an increase in the number of observers over time that started to report domestic geese rather than a realistic population increase.